

Keuvelen en kuieren in Kapellen

Een nieuw dorpshart bouwen, leven in de brouwerij brengen, dat was de opgave waar de gemeente Kapellen zich voor stelde. In plaats van een vervallen supermarkt - "een vreselijke schoendoos" - met op de gevels aankondigingen van feesten die al lang geweest waren, voorzag de gemeente een levendig dorpsplein voor haar Kapellenaren. Voor het eerst in de geschiedenis moest het lintdorp Kapellen een centrum krijgen. Maar hoe creëer je een dorpsplein, een bruisend hart, aan een drukke doorgaande weg?

Dorpse stedelijkheid

Kapellen wordt gekenmerkt door haar dorpse stedelijkheid. Een treinstation, een overdekt winkelcentrum en de drukke verkeersstroom richting Antwerpen worden afgewisseld met lage bebouwing, veel groen in de directe omgeving en een ietwat volkse uitstraling. Eén van de oorzaken van dit verstedelijkingsproces is het volgebouwde lint dat Kapellen verbindt met Antwerpen. De grote stad is goed te voelen in het dorp met slechts 26.000 inwoners. In een knik in dit lint, precies in de kern van Kapellen, bevond zich jarenlang een in esthetisch en functioneel opzicht verwaarloosde locatie. De toenemende verstedelijking van het dorp in combinatie met het gemis van een centrumplein, deed de gemeente Kapellen besluiten de nadelen van deze locatie om te buigen tot voordelen. De architectuur en de openbare ruimte werden in hun totaliteit aangepakt. Zo kreeg architectenbureau Poponcini & Lootens de opdracht een nieuwe bibliotheek met horecagelegenheid te ontwerpen met aangrenzend een appartementencomplex en winkels. Buro Lubbers won de Open Oproep 2003 van de Vlaamse Bouwmeester (bOb Van Reeth) om met het oog op de nieuwe architectonische situatie een dynamisch dorpsplein in te richten.

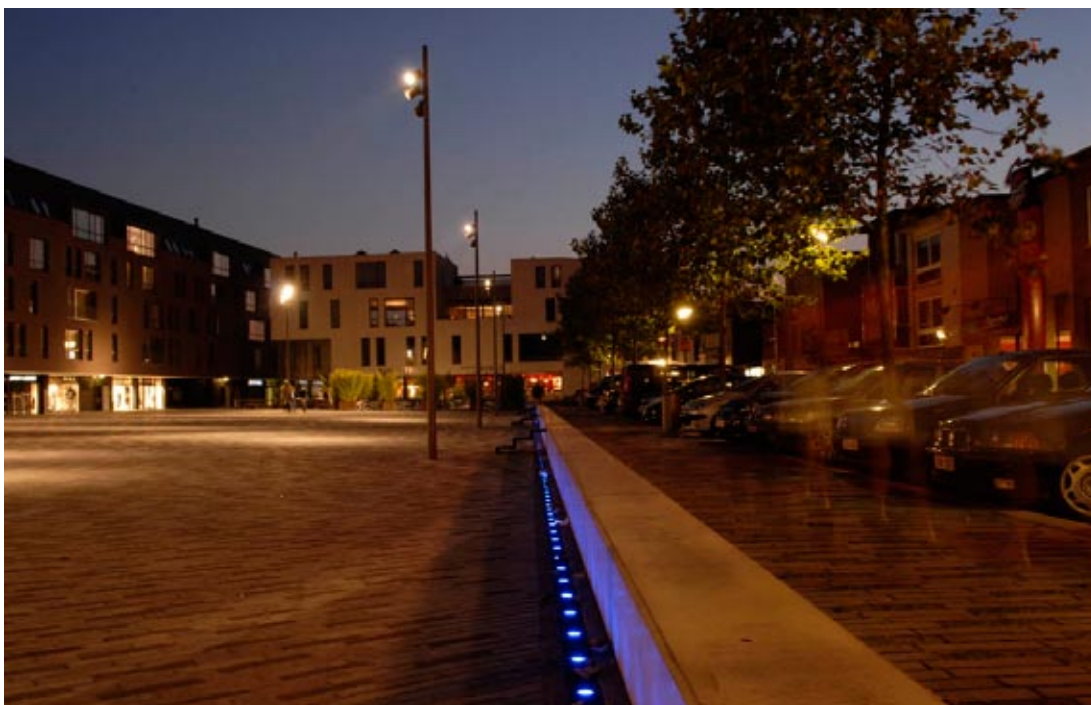
Allure

De ontwerppoging voor het plein was tweeledig. Het plein moest zowel de stedelijke dorpsheid van Kapellen versterken als een kwaliteitsimpuls geven aan het gehele centrum. Omdat veel openbare functies over het dorp verspreid waren, was het huidige centrum niet als zodanig herkenbaar. Daarbij stonden de rijke landgoederen en villa's in de omgeving in schril contrast met het havenloze hart van de gemeente. Het nieuwe plein moest allure krijgen en een positieve uitstraling. Een ander doel van het plein was een flexibel en multifunctioneel gebruik voor een breed scala aan activiteiten. De wekelijkse markt, volksfeesten en de jaarlijkse ijsbaan moesten elk een plek krijgen. Om het plein leeg te houden, diende de aan het plein gelegen Vredestraat ingericht te worden als servicestraat die de aanwezige winkels ontsluit en van parkeergelegenheid voorziet.

Tapijt met lopers

De context en de opdracht vroegen om een duurzaam en onderhoudsvriendelijk ontwerp, een ontwerp met pit en soberheid, geschikt voor actief en inactief gebruik. Het ontwerpconcept van Buro Lubbers is even eenvoudig als effectief: blauw Belgisch hardsteen dat zich als een tapijt over het plein uitrolt. Omdat de ruw en fijn geslepen kanten van de klinkers elkaar speels afwisselen en in een schuine richting zijn gelegd, ontstaat er een karaktervol, enigszins reliëfrijk patroon.

Ten behoeve van de functionaliteit en ruimtelijke beleving van het plein is gekozen voor een eenvoudig afwateringsprincipe. Het plein vouwt zich zodanig op één oor, dat voor de afwatering slechts één enkele lijngoot voldoende is. Het hoogteverschil dat hierdoor ontstaat, krijgt vorm in een betonnen keermuur. Deze muur heeft niet alleen een afwaterende functie, maar wordt ook gebruikt als zitplek.

Daarnaast dient het als scheiding tussen het autoverkeer in de Vredestraat en het voetgangersdomein van het plein. Op drie plaatsen wordt de muur doorbroken door een cortenstalen trap die zich als een oranje looper uitspreidt richting de Vredestraat. De lopers creëren een toegankelijke route tussen de twee plandelen. Andere beeldbepalende elementen op het plein zijn de bomen. Een rij van forse platanen aan de Vredestraat smeedt een groene wand die de onrustige gevelpartij aan de straatzijde aan het zicht van het plein onttrekt. Ze vormt tevens een natuurlijke scheiding tussen de verkeers- en voetgangerszone. Aan de kant van de buszijde staat een meerstammige plataan. Onder haar bladerdek staan stoere houten bankjes waar men rustig kan wachten op de bus of beschut de passerende voetgangers en fietsers kan observeren. Heeft men zin om in het zojuist geleende bibliotheekboek te duiken, dan is daarvoor een grote robuuste leestafel beschikbaar. Alle zitelementen op het plein staan op een cortenstalen ondergrond. De oranje kleur complementeert de blauwe stenen. De kleurvlakken creëren samen een sprekende compositie. Overige ingrepen op het plein zijn terughoudend. Het meubilair (afvalbakken, fietsenrekken, bushalte) is sober en eenduidig in vorm en kleur. De verlichting is functioneel: optimaal op het plein, ingetogen tussen de bomen en strijkend langs de keermuur. Ook 's avonds is het aangenaam toeven op het dorpsplein.

Historisch moment

Bij de opening van het plein sprak de waarnemend burgemeester van Kapellen van een historisch moment. De inwoners hebben eindelijk het levendige plein dat ze zo lang moesten missen. Het sobere ontwerp in combinatie met het duurzame, kwalitatieve materiaal geeft het dorp de stedelijke allure die het wenste. Nu en in de toekomst kunnen de Kapellenaren elkaar ontmoeten in het dorpshart.